

MAIL VAN DE MOLEN

JAARGANG 19 | EDITIE 2 | NAJAAR 2023

10 Papier van De Schoolmeester

15 Pakketjes in de winkel

Molen De Koe

ERMELO

VIP SPONSOREN

BUSINESS SPONSOREN

Beste lezer van de Mail van de Molen,

Op moment van schrijven heeft de herfst, met bijbehorende wind en buien, eindelijk zijn intrede gedaan. De lange (na) zomer heeft voor veel aanloop en belangstelling voor de molen gezorgd. Veel toeristen hebben ons weten te vinden voor een rondleiding. De verkoop van onze molenproducten in de winkel en bij de verschillende evenementen en markten is heel goed geweest.

Afscheid

Wij hebben helaas afscheid moeten nemen van onze molenaar Ed van der Graaf, molenaar van het eerste uur. De ziekte van zijn vrouw Ria en haar afnemende mobiliteit vragen meer tijd en aandacht van hem. Wij zullen Ed's kennis, kunde, enthousiasme en zijn liefde voor De Koe missen, maar begrijpen zijn beweegredenen en wensen hem en Ria sterkte toe met alle veranderingen.

Eerder dit jaar is Dick te Brake teruggetreden als bestuurslid belast met o.a. het contact met onze sponsors. Hoewel al met pensioen, is hij steeds meer uren gaan werken voor zijn oude werkgever en dat was niet meer te combineren met zijn werk voor de molen. Ook hier geldt; jammer maar begrijpelijk.

Ed's taken zijn inmiddels overgedragen aan andere molenaars en gidsen, maar Dick's plekje in het bestuur staat nog open. Dus bent u (of kent u) iemand die graag het contact met onze sponsors wil onderhouden, dan hoor ik dat graag van u!

Vernieuwing

Deze Mail van de Molen is de laatste in de huidige opzet. V1, die de uitgaven voor hun rekening nam, kon dit najaarsnummer niet meer produceren. Gelukkig hebben we hulp gekregen van Calumma, die deze editie mogelijk heeft gemaakt. Voortaan zal de Mail van de Molen eenmaal per jaar verschijnen in een iets andere uitvoering. Hoe precies weten wij nog niet, daar wordt nog over gesproken en naar gekeken met alle betrokkenen. Het samenstellen van dit magazine is een grote klus en het drukken en versturen een steeds duurder aangelegenheid, vandaar dit besluit.

Samen

Wanneer u dit leest is het alweer december. De tijd lijkt voorbij te vliegen. Des te belangrijker om af en toe even stil te staan en om te zien naar de mensen om ons heen; bekenden én onbekenden. Maak wat vaker een praatje, nodig iemand uit voor een kopje thee of koffie en geniet van de warmte en hartelijkheid om u heen.

Ik wens u een fijne decembermaand toe en een goed en gezond nieuw jaar!

Anneke Knoppert-Ruiter

Voorzitter Molenstichting 'De Koe'

voorzitter@molendekoe.nl of 06 - 42637258

In Memoriam

Afgelopen zomer is Henk Odé overleden. Hij was lange tijd molenvrijwilliger en oud-gids. Een fijne collega die voor iedereen klaar stond. Gezondheidsproblemen noopten hem al eerder om te stoppen met zijn werk bij de molen. Ter nagedachtenis aan Henk heeft de molen de dagen na zijn overlijden in rouwstand gestaan.

Door Manfred Groen

GIDS ZIJN IS HET LEUKSTE WAT ER IS

Binnen de molen zijn diverse vrijwilligers actief. Iedereen draagt op zijn eigen wijze zijn steentje bij. Vandaag aan het woord gids Chris Kalle.

Enthousiast

'Ik ben via een leerling molenaar bij de molen terecht gekomen. Hij vertelde er altijd enthousiast over. Zodoende ben ik een keer met hem meegegaan. Ik heb toen een mooie rondleiding gehad tot in de kap aan toe. Molenaarschap paste mij op dat moment niet en mij werd toen duidelijk dat je ook gids kon worden. Wat tijdsbestek betreft kwam dat veel beter uit. Ieder kwartaal wordt er een rooster gemaakt en daar geef ik op aan welke diensten ik kan draaien. Een dienst bestaat uit drie uur. Dat is goed te overzien. Ik hoefde toen ook niet meer lang na te denken en heb mij toen aangemeld als gids.

Goed gevoel

Voordat ik gids kon worden heb ik nog een kleine opleiding gehad. Eerst met Wim Koumans. Hij vertelde wat er allemaal in de molen te zien was en ik kreeg boeken van hem mee om meer vertrouwd te worden met de begrippen. Daarna ben ik een aantal keren met hem als gids meegelopen en daarna met nog andere gidsen. Zo krijg je een idee wat je allemaal kan vertellen. Zo heb ik dan ook mijn eigen verhaal ontwikkeld. Ik vind het mijn taak dat, als bezoekers in de molen komen, ik hun een leuke tijd bezorg. Mensen met een goed gevoel laten vertrekken, daar haal ik veel voldoening uit.

Dit gaat van iemand die enkel op de stelling wil rondlopen om een mooie blik op Ermelo te hebben tot mensen die heel veel willen weten. De laatste categorie is voor mij het leukst. En als er vragen komen waar ik het antwoord niet op weet loopt er altijd nog wel een molenaar rond die meestal wel het antwoord weet. En anders weten we het niet en zoek ik het later op.

'Mensen met een goed gevoel laten vertrekken, daar haal ik veel voldoening uit'

Ver weg

De samenwerking met de molenaars is top. Als er gemalen wordt is de uitleg makkelijker. Mensen kunnen dan zien wat er gebeurt. Maar ook de gesprekken die je met mensen hebt kunnen interessant zijn, ook al gaan ze soms ook niet over de molen. Tijdens mijn diensten ben ik mensen uit alle windstreken tegengekomen. Het betreft vaak een gemêleerd gezelschap van bezoekers uit eigen land tot mensen van ver weg. Onlangs had ik Canadezen op de molen. Dat vind ik wel bijzonder. Vaak hebben ze roots in de omgeving liggen. Contact met de mensen vind ik wel het leukste van het gidsenwerk.

'Onlangs had ik Canadezen op de molen. Dat vind ik wel bijzonder'

Bouwpakket

De techniek van de molen vind ik fascinerend. Het feit dat mensen dat vroeger allemaal bedacht hebben. Ik geniet ervan als de molen draait en als je ziet hoe alle raderen in elkaar grijpen en dat er dan een hele grote industriële machine in werking wordt gebracht. Maar ook de diverse manieren van aandrijving van een molen. De ene draait op windkracht terwijl de andere op waterkracht wordt voortgestuwd. Ook dat de molen als een soort bouwpakket uit elkaar te halen is vind ik bijzonder en dan de grote verscheidenheid van allerlei soorten molens. De sfeer tussen de gidsen, maar ook de andere vrijwilligers, is prima. Ik heb het goed naar mijn zin. De avonden die gedurende het jaar georganiseerd worden is voor mij een goed moment om met de andere vrijwilligers te spreken. Vanwege het rooster komt het wel voor dat je de anderen niet zo vaak ziet. Deze avonden zijn fijn voor de onderlinge contacten. Ik zie er naar uit'.

MONUMENTENWACHT OP BEZOEK

We hebben sinds vorig jaar een abonnement bij de Monumentenwacht Gelderland, dit is af te sluiten als je een gemeentelijk- of rijksmonument hebt. En onze molen is een rijksmonument. We hebben gekozen voor een inspectie iedere drie jaar. En zo kwamen in september de inspecteurs voor een inspectie op De Koe. Op die dag zorgen we ervoor dat er één van de molenaars deels bij kan zijn. Zo kunnen we hier en daar al wat aandachtspunten aangeven, maar ook krijgen we waar nodig de nodige tips van de inspecteurs.

Monumentenwacht op molen De Koe

De kerntaak van Monumentenwacht is het uitvoeren van periodieke bouwkundige inspecties en het geven van onafhankelijk onderhoudsadvies. Daarnaast hebben de inspecteurs expertise in huis op het gebied van historische interieurs, groene monumenten en archeologie. Heel breed dus. Tijdens het bezoek onderzoekt de Monumentenwacht het monument op mogelijke bouwkundige gebreken: op welke plekken is dringend of preventief onderhoud nodig? Er wordt op hoogte gewerkt en ze komen ook op kwetsbare en moeilijk bereikbare plekken, zoals in ons geval op de kap van de molen. Zo kunnen zij dingen zien, waar wij niet bij komen. Kleine (nood)reparaties worden in de regel al meteen uitgevoerd.

Molenmaker en molenaars inschakelen

Als eigenaar ontvangen we een rapportage met daarin alle dingen die zijn opgevallen en adviezen wat er moet gebeuren aan preventief onderhoud en herstel. Het inspectierapport vormt de basis voor een meerjarenplanning van onderhoudsmaatregelen. Bij dit rapport is ook een plan van aanpak bijgevoegd met aandachtspunten die op korte termijn aan de orde zijn. Eens per zes jaar kunnen wij aan de hand van het rapport van Monumentenwacht een nieuwe SIM subsidie aanvragen. SIM betekent Subsidieregeling Instandhouding Monumenten. De aanvraag dienen we in bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en die bepaalt of je inderdaad de gevraagde zesjarige subsidie krijgt.

Naar aanleiding van het plan van aanpak en de rapportage zullen het bestuur en molenaars daar waar nodig de molenmaker inschakelen en het benodigde onderhoud laten uitvoeren. De kleine zaken die we als molenaars zelf kunnen oppakken, zullen we op de geplande klusavonden zoveel als mogelijk zelf uitvoeren.

En zo houden we de molen technisch gezond en veilig!

TERUGBLIK MOLEN MOTOR RIT

Op zaterdag 9 september is voor de 5e keer de Molen Motor Rit verreden. Een prachtige, ongeveer 350 km lange tocht die voerde langs molens d'Admiraal in Amsterdam-Buiksloot, Bosmolen in Egmond aan den Hoef en De Hoop in Wervershoof.

Een recordaantal deelnemers meldde zich al in alle vroegte bij molen De Koe om de laatste instructies op te halen, een praatje te houden met oude bekenden en voor de koffie met krentenbol. Het zomerse weer heeft zonder meer meegeholpen om er een fantastische dag van te maken, maar ook de verzorging onderweg (eigen gebakken cake, broodjes, koffie, thee en limonade) heeft daar zeker toe bijgedragen.

Na terugkomst in Ermelo werden de deelnemers opgewacht met de inmiddels traditionele

versgebakken pannenkoeken, al dan niet met spek, en koude frisdrank. Iedereen was het roerend met elkaar eens: het was een schitterende dag!

De organisatie van de Molen Motor Rit heeft de opbrengst van deze dag, maar liefst 3.420 euro, in zijn geheel gedoneerd aan molenstichting De Koe.

Het geld zal gebruikt worden voor het onderhoud van de molen. De cheque is uitgereikt aan de voorzitter van de molenstichting door Bert van Willigen, een van de drijvende krachten achter deze dag.

Door Nelleke van der Plas

DE MOLEN LEEFT EN BEWEEGT

Een groot groen beest met schubben wijst ons de weg naar de deur van Jagerserf 8 op bedrijventerrein Veldzicht. Het is de afbeelding van een kameleon, die op het eiland Madagaskar leeft. Bert Onderweegs koos de Latijnse naam van het dier – Calumma – voor zijn reclame-, en signbedrijf, omdat deze dieren heel kleurrijk zijn en goed kunnen horen en zien. 'En dat', zegt Bert, 'is precies wat wij doen: goed luisteren naar wat de klant wil en dat omzetten in kleurrijke reclame-uitingen'.

Waar kennen we jullie van?

'Calumma – we worden nog wel eens gebeld voor zwemles – is voortgekomen uit een autospuitery en beletteringsbedrijf. Veel auto's van midden- en kleinbedrijven in de regio zijn door ons beletterd. Voor die bedrijven ontwerpen we ook borden en gevelreclame, beursstands, beachvlaggen, grote spandoeken..... Zeg maar van alles waar je naam op staat. Daarnaast hebben we natuurlijk onze ledborden en lantaarnpaalreclame. Sinds deze zomer hebben we de sign-, en drukwerkafdeling overgenomen van Accent Communicatiemakers uit Harderwijk.' Dus men kan Bert en Tim nu benaderen voor sign, vormgeving én drukwerk. 'Daarnaast werken we voor een aantal grote landelijke organisaties, zoals o.a. GGZ Centraal en Evidensia Dierenklinieken. De Romein die op het Molenaarsplein staat hebben wij ook gemaakt.'

Leuke evenementen

'We zijn met vier vaste medewerkers, een stagiair en daaromheen hebben we contacten met vakspecialisten die we kunnen inhuren bij een klus. Omdat we een klein team zijn, kan onze stagiair MBO niveau 4 veel leren: uitmeten, digitaal vormgeven, technische productie, het plakken van logo's en bedrijfsteksten, monteren.'

Bert is ook achter de schermen te vinden bij leuke evenementen in Ermelo. Zoals Eat'n Beat, de Theaterwandelingen en de Kwist. Calumma werkt daarin samen met Pauwer. Een ander project was de Ermelo Lokaal Cheque, zegels van supermarkt Plus konden worden omgezet in cheques, te besteden in Ermelose winkels.

'Op zich heb ik niets met molens, maar ik miste hem wel toen ie weg was. Het is een kenmerk van Ermelo. De molen leeft en beweegt en moet bewaard blijven'

Najaarsnummer

Bert kent de molen nog uit de tijd van de discotheek. 'Ik mocht er een keer duivenpoep opruimen op de molenzolder. Toen woonde het gezin van Ivo Besselsen er nog in. Heel wat 'colaatjes' heb ik in de disco gedronken met vrienden en vriendinnen. Na de brand was het een treurig stompje. En groeide zelfs een boom in! Niko Poolen, die ik ook al jaren ken, benaderde mij voor reclamemateriaal voor de herbouw van de molen. Per 1 januari 2006 begon ik mijn eigen bedrijf Calumma en sindsdien ben ik sponsor. Ook leuk dat ik en Tim nu kunnen inspringen om het najaarsnummer van dit blad mogelijk te maken.'

CALUMMA
reclame & signcenter

Jagererf 8 3851 SM Ermelo 0341 5626 62 www.calumma.nl

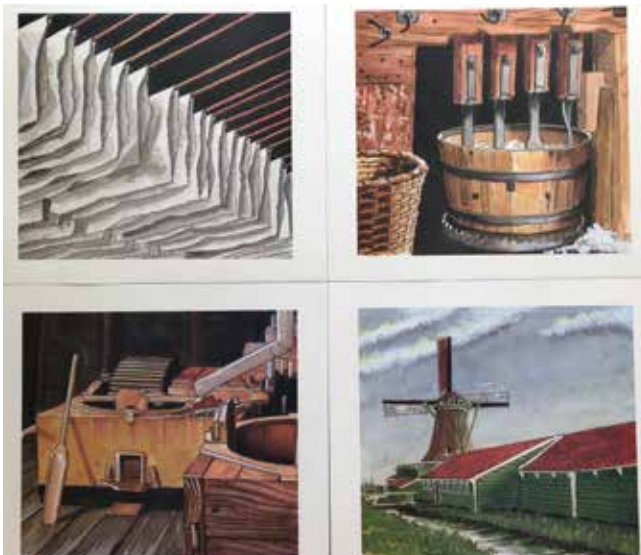
Door Henk Geitenbeek

PAPIERMOLEN DE SCHOOLMEESTER TE WESTZAAN

Papiermolen De Schoolmeester is de nog enig overgebleven wind aangedreven papiermolen ter wereld. De molen is in 1692 gebouwd aan het Guispad, de wegverbinding tussen Zandijk en Westzaan. De naam Schoolmeester is ontstaan omdat een van de oprichters van de molen schoolmeester was.

Papier uit de Zaanstreek

Ooit kwam het beste papier uit de Zaanstreek. Van oudsher werd het gebruikt als verpakkingsmateriaal (het blauwe en grauwe papier) en om op te schrijven (het fijne of witpapier). De eerste Zaanse papiermolens maakten alleen grauw, blauw basterd en bordpapier, zoals de molen De Schoolmeester dat nog steeds doet. De fabricage van witpapier volgde pas later. Aan de Zaan werd een aantal belangrijke uitvindingen gedaan, waaronder de maalbak of zgn. 'Hollander'. Het principe van het papiermaken bestaat uit het vervezelen van textielafval zoals bijvoorbeeld lompden, oud touw en viswant. Door gebruik te maken van de maalbak kon men het proces van papiermaken tot een kwart van de tijd beperken en de kwaliteit van het product aanzienlijk verbeteren. Mét succes, want aan het einde van de 17e eeuw telde de Zaanstreek zo'n 40 papiermolens, alle ingericht met twee of drie schepkuipen. Er worden kaarten gemaakt en het papier wordt gebruikt door boekbinders en kunstenaars.

Trouwe dienst

De Schoolmeester is sinds 1692 steeds in handen geweest van gelijktijdig één of twee eigenaren, maar vanaf 1 januari 1977 was dit nog maar één, namelijk Vereniging De Zaanse Molen.

Dat dit altijd een molen is geweest waar men trouw in dienst bleef kun je wel zeggen: Willem Kat heeft niet minder dan 70 jaar op de molen gewerkt. Cees Kruidenberg was er 60 jaar als papiermaker werkzaam. En Arie Butterman is in 2022 gestopt als molenaar na 50 jaar trouwe dienst, hij is opgevolgd door zijn zoon Ron Butterman.

Reconstructie Ketelhuis

Dit jaar is na een voorbereidende periode het Ketelhuis achter de molen gereconstrueerd. Het Ketelhuis is herbouwd zoals het er ooit gestaan heeft en zal nu gaan functioneren als toiletgroep. Tot nu werd er gebruik gemaakt van een secreteet (oud houten toilet) achter de molen.

Een bezoek waard

De molen is dan wel minder bekend voor het grote publiek omdat hij niet aan de schans zelf ligt, maar is een bezoek zeker waard. De Schoolmeester is wekelijks open van dinsdag t/m vrijdag van 10:00 tot 16:00 uur, de molen is dan ook in bedrijf (uiteraard bij voldoende wind). Kijk op www.zaanschemolen.nl voor meer informatie. Ook is het aan te raden deze molen te bezoeken tijdens een van de molendagen, de Nationale Molendag of de Zaanse Molendag. In de molen zijn eigengemaakte papierproducties te koop. Zowel bedrukt als onbedrukt en in diverse kleuren.

Door Manfred Groen

MOLENWINKEL DRAAIT OP VOLLE TOEREN

Het gaat goed met de molenwinkel. Emma Ongersma is onze vrijwilliger die de functie van winkelcoördinator op zich heeft genomen. Het is gezellig druk, veel mensen hebben de weg naar de molenwinkel weer weten te vinden. Het gaat zo goed dat er nu een pilot wordt gestart om de winkel tot eind december ook elke woensdagmiddag open te hebben. Wanneer dit succesvol verloopt is het de bedoeling dat de winkel naast de vrijdagmiddag en de zaterdag ook op de woensdagmiddag open gaat.

Winterassortiment

Bij het wisselen van de seizoenen gaat het aanbod in de molen ook weer veranderen. De vaste producten blijven, maar het zomerassortiment wordt langzaam vervangen door dat van de winter. Dit betekent dat de wintercakemixen weer verkrijgbaar zijn. Speciaal voor het einde van het jaar komen, naast de appeltaartmix, natuurlijk de speculaasmix en kerststolmix weer in de schappen.

Kant en klaar

Er is een cadeau-pakketjesgroep enthousiast aan de slag gegaan. Zij zullen voortaan zorgen voor drie verschillende pakketjes die kant-en-klaar te koop staan in de winkel. In deze pakketten zitten allerlei producten die in de molen verkocht worden. Er wordt extra aandacht besteed aan de uitstraling van de pakketten, zodat het een echt mooi en feestelijk geschenk is. De pakketten zijn er in drie prijsklassen. Het begint met ongeveer tien euro. Het volgende pakket is tussen de vijftien en twintig euro en het grote pakket zal ongeveer tussen de twintig en vijfentwintig euro zijn.

Uiteraard kunt u nog altijd een eigen pakketje samenstellen voor in een venstertasje, een foliezak of om te laten inpakken in een mandje. Dus, bent u op zoek naar relatiegeschenken of kerstpakketten? Informatie over en bestellen van ons aanbod kan bij de molenwinkel of via inkoop@molendekoe.nl. We hopen u snel weer te kunnen verwelkomen in de molenwinkel!

WIST U DAT

- Leerling molenaar Esther geslaagd is voor het provinciale molenexamen?
- Ze nu hard bezig is om te leren voor het landelijk examen?
- Esther daarvoor veel heeft moeten doen zoals andere molens bestuderen
- Esther daarvoor ook op bezoek ging bij de Zaanse Schans?
- Wij tegen Esther zeggen: Doe je best!?! (foto 1)
- Alle vrijwilligers bij de molen er weer kleurrijk bijlopen?
- Dit vanwege de nieuwe kleding die is aangeschaft?
- De basis een rood poloshirt met ons logo is?
- Alle molenvrijwilligers daarmee beter herkenbaar zijn? (foto 2)
- Molen De Koe sinds 1872 bestaat?
- Dit maar weinig mensen weten?
- Een nieuwe sticker bij de deur dit probleem direct oplost?
- Bert Onderweegs keurig kan plakken? (foto 3)
- Op 16 september de Ermelose start was van het nieuwe Uitseizoen?
- Diverse culturele en historische organisaties zich presenteerden op het Raadhuisplein?
- Het bestuur present was voor uitleg en donateurswerving?
- Molen De Koe weer mooi in de kijker stond? (foto 4)

Door Rosalie van Keulen

DE MOLENAAR LEGT UIT

De Kweern

Op de foto van de vorige editie is een kweern te zien. Dit is een kleinere versie van de grote molenstenen die boven door de molen worden aangedreven. Dit handmolentje is gebaseerd op de kweernen waar de Romeinen thuis hun graan mee maalden. Deze kweern bestaat uit 2 stenen, een ligger en een looper. De onderste steen, die stil blijft liggen, heet de ligger. De bovenste steen die je rond kunt draaien met het handvat heet de looper.

Graan malen zoals de Romeinen

Als je graan wilt gaan malen pak je een handje graan en doe je dat in het gat in het midden van de looper. Vervolgens draai je aan de hendel waardoor de steen rondgaat in de ligger en het graan tussen de stenen komt. Aan de binnenkant van de stenen zitten groeven,

deze worden ook wel de 'billen' van de steen genoemd. Door deze groeven wordt het graan makkelijker vermalen en naar de buitenkant gewerkt. Omdat de tarwe van tegenwoordig een stuk harder is dan de tarwe die de Romeinen gebruikten, moeten we het drie keer malen voordat het meel fijn genoeg is om mee te bakken.

Kweern in het heden

Tegenwoordig gebruiken we de kweern vooral ter demonstratie, omdat het duidelijk laat zien hoe de stenen werken. Mensen kunnen het hiermee zelf uitproberen. Ook is de kweern een stap geweest in de ontwikkeling van wrijfsteen tot korenmolen, en is het prachtig een stukje van die geschiedenis te kunnen laten zien.

WINKELNIEUWS

Op zoek naar een leuke Sinterklaasattentie of een mooi eindejaarsgeschenk? Kom kijken naar de pakketjes in de molenwinkel!

Nu te koop:

- Speculaasmix
- Kerststolmix
- Wintercakemix
- Appeltaartmix

Ontdek je molen

Deze foto is in de molen gemaakt, maar waar precies? En wat is het? Weet u het of wilt u een gokje wagen? Of kom kijken en ga op speurtocht! Doe de oplossing in de brievenbus van molen De Koe aan het Molenaarsplein, mail het naar info@molendekoe.nl of lever het in bij de molenwinkel. Komend nummer krijgt u van de molenaars het antwoord!

PLAK EEN EEN MOLENZEGEL

De Hollandsche Molen viert dit jaar haar 100-jarig bestaan. De vereniging spant zich in om de huidige molens in ons land te behouden en ook weer in beweging te zetten. PostNL heeft daarom een vel met tien verschillende postzegels uitgegeven. Er staan tien verschillende molens met naam, functie en bouwjaar op, gecombineerd met even zoveel bijzondere molenonderdelen. Uit Gelderland - Alphen aan de Maas - prijkt molen Tot Voordeel en Genoegen uit 1798 op een zegel.

Het ontwerp is van Bart de Haas. Hij verwerkte over elke detailfoto een geometrisch kader dat verwijst naar de vorm van de desbetreffende molen (achthoekig, rechthoekig of rond). Elke postzegelfoto kreeg een kleurlaag met een relatie met de functie van de molen, bijvoorbeeld geel voor een korenmolen en blauw voor een watermolen.

Wil je het postzegelvel ook hebben? De kans is klein dat ze verkrijgbaar zijn bij de gebruikelijke verkooppunten. Bestel ze daarom in de webshop via shop.postnl.nl/webshop/collect-club/persoonlijke-postzegels.

Tip: bestel ze nu, in januari gaat de postzegelprijs omhoog!

HOOFD SPONSOREN

De molen draait mede dankzij de financiële steun van deze hoofdsponsors:

COLOFON

Redactie:

Ela Geitenbeek
Henk Geitenbeek
Nelleke van der Plas
Peter van der Velde
Manfred Groen
Anneke Knoppert

Fotografie:

Ela Geitenbeek
Calumma

Vormgeving:

Calumma

Dit is een uitgave van Molenstichting De Koe Ermelo
Redactie Mail van de Molen:
Molenaarsplein 26, 3851 MZ Ermelo
info@molendekoe.nl
Rekeningnummer: IBAN NL08 RABO 0397 7784 81

www.molendekoe.nl | Molen De Koe